

rojnameyo kulturî NEWPEL

Tebaxe (Ağustos) 2014

Hûmare: 66

Vaya / Fiyat: 1 TL

**MA RÊ RUHÊ
WELATÊ SUOMÎ
LAZIM O**

Roşan LEZGÎN

Mi nameyê kitabê "Beyaz Zambaklar Ülkesinde" rewna ra eşnawitbi. La çend rojî verê cû ez ništa ro, mi yew nefes de wend. Werrekna mi rew biwendêne.

Nuştoxê kitabî Grigory Petrov rûs o, 1866 de Petersburg de ameyo dinya. Rûsya de akademiya îlahiyatî ra mezun biyo. Dima çend mekteban de derse daya, ancî dêreyan de keşîşîye kerda. Gelêk kovar û rojnameyanê wextê xo de nušto, konferansî dayê, tim fikrê xo beyan kerdo. Rîyê fikranê ey ra kilîse û muhafezekaran o kar ra eşto, surgun kerdo. Dima bolşevîkî zî fikranê ey ra narehet biyê. Demeyê ihtilalê bolşevîkan de bi tana pîjemayan û bi linganê warwayan deqaya peyêne de resayo gemîya tewr peyêne ke Rûsya ra vejîyena. Demeyêk Gelîbolu de mendo, uca ra xo resnayo Yugoslavya. Hetê Qraliyetê Yugoslavya ra bi payeyê profesoriye Unîversîteya Belgradî rê tayîn biyo. Axir 18 hezîrane 1925 de Parîs de şîyo rehmet.

TAYLAN YILDIZ: MUZİK ZE ÇEMÎ RAYA XO ZANO

Taylan Yıldız: "Dewran ze vîyarteyî nîyo, ebe tembur muzik bese nêkeno, êdî kes gos nêdano ser. Heto bîn ra muzikê dinya nîmet o. Raya ma kuçeyê ma yo. Teknîkê înan, yanî caz, blues, klasîk... Muzikê înan yê ma ra raver o. Na dinya ser o kamcîn muzik viracîno biviracîyo malê keşî nîyo, ê her keşî yo. Ma onca kilamanê xo de derdê xo têkeme, huyayîsê xo onca keme werte. Muzikê ma hetê ra dewrêso kal o, hetê ra kî domano sowî yo." →4

Roportajkerdox:
Murad AYGÜN

QETLÎAMÊ COMELAŞÎ

Qetlîamê Comelaşî herbê Şêx Seidî ra pey biyo. Eskeran comelaşîci kom kerdê û înan ra vato ma şîma benê Dêrçam de nasname danê şîma. Comelaşîci bi cenî û tutan ra şîyê Dêrçam. Eskeran Dêrçam de cenî û tutî carmedan ra cîya kerdê, destê carmedan pey ra gîredayê û berdê rocawanê Dêrçamî. Uca de vîst û heşt kesî Comelaş ra, heşt zî Serde ra, pêro pîya hîris û şeş tenî kiştê. →5

NÊWEŞXANEYANÊ DÎYARBEKİRÎ DE KURSÊ KURDKÎ TEMAM BÎ

Nêweşxaneyê dewlete yê Dîyarbekîrî de kursê kurdî (kirdkî û kurmanckî) ke aşma adare ra nat dewam kenê, tamam biyî.

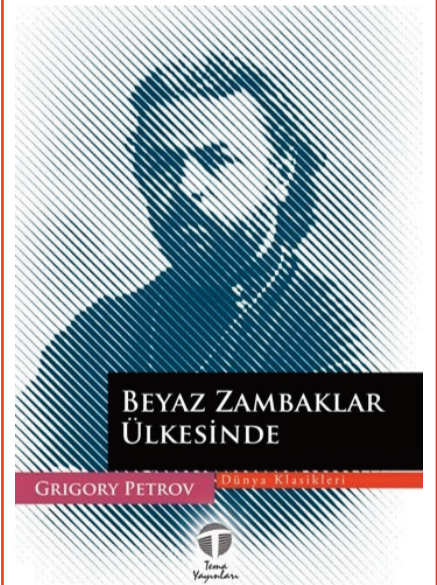
Dewreyê yewin de kursê kirdkî Nêweşxaneyê Tutan û Nêweşxaneyê Cigêrayîşî de, kursê kurdî Nêweşxaneyê Doxumî de dewam kerd. Her dewreyê kursî di aşmî,

manckî Nêweşxaneyê Doxumî de dewam kerd. Dewreyê diyin de, na rey kursê kurmanckî Nêweşxaneyê Tutan û Nêweşxaneyê Cigêrayîşî de, kursê kirdkî Nêweşxaneyê Doxumî de dewam kerd. Her dewreyê kursî di aşmî,

pêro pîya prosesê çar aşman de kursî dewam kerd. Her hîrê nêweşxaneyan de se ra vêşer kursîyerî beşdar biyî. Mîyanê kursîyeran de doktorî, hemşîreyî, îdarekarê nêweşxaneyan, xedeme û personelê bînî yê sey laborant, terapîst û teknîkerê waranê cîyacıyan de estbî. Kursîyeran ra çend kesî bi eslê xo tirk bî la ê bînî heme kurd (kird û kurmanckî) bî.

Zafê kursîyeran beşdarê kursê her di lehçeyanê kurdî biyî, la qismêk zî tena beşdarê kursê yew lehçe biyî. Kursê kirdkî editore rojnameyê ma Roşan Lezgînî day, kursê kurmanckî zî mamosta Serfiraz Köymenî da.

Peynîya kursî de seba kursîyeran sertîfikayî ameyî dayîş, seba dersdaran zî hetê "Diyarbakır Kamu Hastaneleri Birliği" ra plaketî ameyî dayîş.

Grigory Petrov peynîya seranê 1800an de zaf rey şîyo Fînlândiya ra geyrayo. Nê seyahetan de nêzdî ra bala xo daya rewşa Fînlândiya ser, çiyê ke diyê xo het not kerdê. Dima nê notan ra no kitabê xo nušto. Kitab reyê verêne 1923 de bi zîwanê sirban, bi nameyê "Zidari Jiveta" Saraybosna de çap biyo. Dima açarnîyayo bulgarkî ser û bi nameyê "V stranata na belite lili" (Welatê Gulsosinan de) 1925 de badê mergê nuštoxî Bulgarîstan de weşanîyayo. Hîrê serrî badê pey zî 1928 de tercumeyê tirkî biyo û bi alfabe erebkî weşanîyayo. Tirkan dima 1930 de transkrîbeyê alfabe latinî kerdo.

>>>

→2

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

>>>

Kitabê Grigory Petrovî Yugoslavya û Bulgarîstanî ra vêşêr Tirkîya de eleqeyêko zaf pîl dîyo. Hende ke roşinvîr û brokratanê dewleta tirkan fikrê ke kitab de qisey benê, seba ke Tirkîya de bêre tetbîqkerdiş, sey programê averşiyayîşî (kalkınma programı) qebul kerdê. Vanê, Mistefa Kemalî bi xo emir dayo ke mufredatê mektebanê eskerî de ca bigîro. M. Kemalî vateyê "Sağlam kafa sağlam vucutta bulunur" nê kitabî ra, yanî Grigory Petrovî ra girewto. Grigory vano "Ruho saxlem wucûdo saxlem de beno." Rojnameyê *Cumhuriyeti* 1960 de efseranê artêşa tirkan ser o yew anket kerdê. Hema vajîn ke cewabê persa "Kitabo ke şima wendo ra kamcîni şima ser o tewr zêde tesîr kerd?" hemîne de eynî yo: Beyaz Zambaklar Ülkesinde

1928 ra hetanî 2008, Tirkîya de 41 rey newe ra çap bîyo. Ancî hetanî nika hetê panc kesan ra cîya-cîya bulgarkî ra, tewr peynî de zî reyke rûskî ra tercumeyê tirkî bîyo. Tirkîya de kitabê xerîbî ke tewr zaf çap bîyê û ameyê wendiş ra belkî no kitab tewr sere de bo.

Grigory Petrov kitab de bi heyecan û eşq behsê tarîxê mîletê

suomî û rewşa welatê înan Fînlandîya keno ke senî bindestiye ra, halêko perîşan û reben ra vejîyayî û nasnameyê xo yê neteweyî ser o kulturêko berz û welatêko murefeh awan kerd.

Şarê Fînlandîya ke hem xo ra hem welatê xo ra vanê "suomî" sey ma kurdan caran xoser nê-bîyê; bi seserran ge binê destê swêdîyan de ge binê hukmê rûsan de mendê. "Suomî" yeno manaya "welato awzê" yanî bi tirkî "batıklık ülke". Erdê Fînlandîya ke tewr vakûrê Ewropa de maneno û kerre, avzê û daristananê wehşîyan ra yeno meydan, miyanê Rûsya û Swêdî de sey qela yan zî sey sînorêkê tebîî bîyo. Fînlandîya de bi nameyê madenî çiyêk çin o, zîraet zî bi hezar zor û zehmetî bî-yêne. Ziwanê înan zî eynî sey kurdkîya ma zaflehçeyî û prîmîttiv ke tim binê tesîrê swêdkî û rûskî de bîyo. Tewr peynî de Rûsya 1808 de Fînlandîya sey eyaletêkê xo îlan kerda. Qeyserê Rûsya Aleksandrê yewinî seba ke xo îdare bikerê tayê îmtiyazî dayê suoman. Bi no qayde teber ra ney la xo miyan de bîyê xoser, înan bi xo xo îdare kerdê.

Grigory Petrov ke vano "ganî her kes bibo mîmarê heyatê xo; zorê ruhê xo yê xirab û nêweşî bero, ruhê xo yê rindekî vejo meydan" kitabê xo de nîşan dano ke mîletêko bindest û perîşan senî wirzeno payanî ser, senî kulturêko berz ano meydan, senî nasnameyêko neteweyî pêano û welatê xo keno welato tewr murefeh yê

dinya. Grigory Petrov vano, eke yew şarî de xususiyetê pîliye û qehremaniye estbê o millet muhe-qeq sey bruski virseno û xo miyan ra qehremanan vejeno. Ney, eke yew komel tena telpeyêkê hutî ra ameyo meydan, a game tu hêzêk nêşkeno ê şarî ra brusk vejo; bruski hewran ra yeno meydan. Refah û bextewariya welatêk, rûmet û şerefê komelêk, îrade û waştîşê şarê ê welatî ra girêdaye yo. Yanî eke mîletêko reben teslîmê ruhê xo yê pîsî bibo û xo la-yîqê bindestiye bivîno, temamê lîderê dinya ê mîletî rê pêşengîye bikerê zî, xelasiya xo çin a. Ney eke ruhê mîletî de waştîşê serfira-zîye bibo, o millet xo miyan ra muhe-qeq qehremananê xo vejeno û reseno xoseriya xo ya bişeref û rûmete. Nuştox sey delîl mucadeleyê welatêkê qijkek, feqîr û bê-îmkanî Fînlandîya ke o wext wayîrê di milyoni nufusî bîya nîşan dano ke senî xo miyan ra qehremanî vetê; qehremanê awanker-diş û viraştîşî.

Grigory Petrov kitabê xo de herçiqas averşiyayîşê Fînlandîya û şarê suomî de rolêko bi mubalexe dano roşinvîr Snelmanî zî, esasê xo de her war de lîderiya averşiyayîşê suomîyan karekteranê cîya-cîyayan rê bare keno. Yanî sey mîletanê Rojhelatê Mîyanênî, averşiyayîş tena bi lîderiya yew kesê nîmhomayî nêbeno. Ruhê mîletê suomî de hewrê xurtî estê, nê hewrî resenê pê, her ca ra virsîkî virsenê: Snelman bi suomî rojname vejeno, meqaleyen nu-

seno, her ca de konferansan dano. Doktor şino dewan ra geyreno, keşîş Makdonald warê xo de waizan dano, dikandar beno tuca-rêko pîl, dizd û qatîlêko adî beno karmendêko miyanneteweyî. Ebe-weyn û tutî, efser û leşkerî, malim û wendekarî, dewlemend û feqîrî, bajarî û dewijî, her kes, heme suomî, heme şarê welatê Suomî ruhê xo yê rindekî şiyar kenê. Dewlemendîya mal û pereyan, xi-şinkerdişê veyeyî, dizdî û tolazî, kiştîş û quretî ney wendiş û zana-yîş, averşiyayîş û mutewazîyiye benê moda. Berzkerdişê kultur û nasnameyê neteweyî yê welatê Suomî beno moda...

Kitabê Grigory Petrovî îdeolo-jîya huşka ke merdiman xirênena, însaniyet ra vejena nîyo; tede şidet çin o, nijadperestî û faşîzm çin o. Vano, dewlete aîleya tewr girde yê mîletê a. Grigory Petrovî de heskerdiş esto; heskerdişê we-latî, heskerdişê weşikiye, rindekîye esta. Her kes herinda xo de yew mîsyonerê kulturî yo, her kes herinda xo de beno mîmarê weşikî û rindekîya xo û millet û welatê xo...

Her millet eşkeno xo gore nê ki-tabî ra derse bigîro. Mi her wext meraq kerdêne ke nê tirkî xizmetê welat û mîletê xo de senî motive benê, çîyo ke înan hende kon-santre keno çî yo. Ez nika bawer kena ke motivasyonê milî yê tir-kan de, bitaybetî kadroyanê ke-malîstan de, rolê nê kitabî zaf xorîn o. Mîletê ma zî eşkeno nê ki-tabî ra zaf îstîfade bikerê.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1							■			
2						■				
3				■						
4					■					■
5		■					■			
6			■							■
7				■				■		
8	■					■				
9					■					
10								■		

CORA-CÊR

- 1- Teyra ke qaçibnena – Mî-yanê "teba"yî
- 2- Faris, îranij – Eksê "nêasa-yeyî"
- 3- Lixe, aluyyon – Asarên,

henên

- 4- (ters ra) Mêşna, mîye – Rewa, nekme, rutubet – Bi kurmancî "ewro"
- 5- Setrenc de kerraya ke çeprast hereket kena – Nan, aş, çiyê werdene

kesê yewinî

- 9- Xizaro gird ke di merdimî têver a gurenênê; qethe, xunte – Serbest, hur
- 10- Sufîksê mesderan – Si-pêde, fecir, serê şodirî

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- ... Xanime (Xanim û hevala Elîşêrî) – Waya pîyî, emike
- 2- Keso ke karê xo de hema westa nîyo, xeşîm – Elemento ke îlmê kîmya de bi "Fe" sem-bolîze beno
- 3- Remayîş, fîrar – Patîre, nano patîre
- 4- Ewk, neha, rim – Boka, în-şalah
- 5- Qil, tepe, tûm – Rîyê dinya,

welat, ca

- 6- Sembolê kalsiyumî – Merde, cendeg
- 7- Çogane, çanqil, uşîre – Çîyo bêadan û viran – Mîyanê "masa"
- 8- Madeyêko kîmyewî, hemiz – Kesa weçînita, kesa vijnaya
- 9- Endeks – Cayê dayîş-girew-tîşî, cayê rotiş-erînayîşî, sûke
- 10- Kitabê hikayeyan yê Bed-rîye Topaç – Ka, hela, derey

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	B	E	D	R	Î	Y	E	■	E	N
2	E	P	O	■	Z	A	Z	A	K	Î
3	Y	E	L	D	A	■	A	M	E	D
4	Ê	Y	■	A	R	E	N	A	■	A
5	R	■	E	R	E	B	■	D	Î	K
6	E	Ş	Y	A	■	A	L	E	T	E
7	■	D	A	H	Î	N	A	■	Î	R
8	Z	■	R	Ê	S	Î	■	E	Q	■
9	A	M	■	N	O	■	Î	M	A	N
10	K	I	L	Î	T	K	E	R	D	E

KITABÊ HİKAYEYAN "TEBERIK"Î SER O

Remziye BAYRAM

Kitabê hikayeyan "Teberik" kitabê verên yê Alî Aydın Çiçekî yo. Kitab İstanbul de 2008 de Weşanxaneyê Vateyî ra weşanîyayo. Kitab de bi nameyanê Teberik, Gijgêleke, Xêx, Xortê Dewe, Mîyazê Xizirî, Xatir, Toraqo Solin, Mar, Şî-lane û Gulsosine, Bêrîvane û Gule yewendes hikayeyî estê.

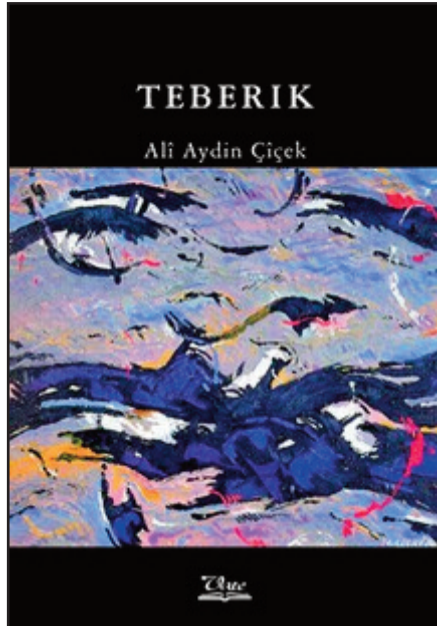
Mekan û atmosferê hikayanê Alî Aydın Çiçekî hîna zaf dew a, cuya dewe ra yê. Hikayanê xo de bawerîya (elewîtiye) dewijan, welatperwerîye, heskerdiş û derdê eşqî, feqîriye û bêimkanî, zulmê dewlete, mergê insanî, mergê heywanî, heskerdişê tebîetî, bêriya cuya gedeyîye ra manzarayan nawneno wendoxan. Ziwanê mintiqaya Gimgimî de nuseno la ziwanê ey ra weş fam beno. Tayê çekuyî bibî ke mi fam nêkerdî. Ez manaya tayê çekuyan ferheng ra bonder bîya. La tayê bîni zî mi embazanê xo yê ke Gimgim ra yê, manaya înan pers kerdî û ez bonder bîya. Hikayeyê Alî Aydınî heme kilmek ê, yanî tam "kîsa öykü" yê.

Alî Aydın Çiçek 1984 de Gimgim de ameyo dinya. Hetanî lîse Gimgim de wendo. Unîversîteyê Duzce de qeydê xo viraşta labelê seba ke wezîfeyê xo yê eskerîye nêardo ca heqê wendişî dest ra ameyo girewtîş. Serra 2009 de İHDyê İstanbulî de duştê mîlîtarîzm û leşkerîya mucburî de redê wijdanî keno. Alî Aydın şîran nuseno, eseranê folklorîkî arê dano. Kitabê ey ê sanikan "Sayê Marû" 2012 de Weşanxaneyê Vateyî ra vejîya. (www.zazaki.net)

Alî Aydın Çiçek mensubê bawerîya elewîtiye yo, coka hikayeyanê ey de zî motif û termê elewîtiye zaf estê. Mesela, çekuya "teberik", "mîyazê Xizirî", "musayîb", "loqme", "Xizir bo ke" ûsn. Hikayeya xo teberik de vano: "... destê xo kerd tûnika êlega xo û yew teberik ci ra vet. Defê-di defeyî maçi kerd û berd çareyê xo. Teberik kerd mîyanê lapa xo û zixm şedênit. Dime ra va: -No teberik domananê mi ra, mi rê mend. Tena no înan ra mi rê mend. No teberik bavokê min o. Hetanî ke bimirî no leyê mi de yo." (r. 10)

"Dewijan no hênî ziyare qebul kerdêne, înan rê tîya mubarek bî. Serre bi serre wexto ke dewijan karê xo daynê arê, amêne serê nê hênîyî, mîyazê xo ardêne, kerdêne vila, qurbanê xo serebirnayêne. Gegane pîyayê hewn vînitêne û amêne nê hênî ser, mîyaz ardêne kerdêne loqme, teyr û turî ra, dost û cîranan ra kerdêne vila." (r. 75)

Merdim hikayeyanê Alî Aydınî ra bawerîya elewîtiye ra zaf çî museno.

Teberik, Alî Aydın Çiçek,
Weşanxaneyê Vateyî, İstanbul,
2010, 96 rîpelî

Seba ke Alî Aydın Çiçek şîran zî nuseno, hikayeyanê xo de zî hîna zaf ziwanêko girewte, teswîranê îmajî (imgelem) şuxulneno. Cumleyê ey kilmek ê la manaya xo xorîn a, leze fehm nêbenê. Seba ke merdim hikayeyanê ey ra tam fehm bikero ganî hem bawerîya elewîtiye baş bizano hem zî edebîyat ra baş fam bikero. Mesela, hikayeya "Teberik"î wina dest pêkena:

"Asmên hîra yo, koyê berz ê, şewe tarî ya.

Aşme şewle dana şewe, pûy (kundo kor, yanî baykuş) waneno. Dûrî ra dûrî vengê tifingan yeno, vengê cengî... Va pelanê daran ra ancîno û şono. Asmên ra astareyî bereqînê. Binê yew valêre de yew merdimo kokim û yew lajekî..." (r. 9) Nê cumleyê kilmekî her yewe yew fotograf nawnena. İşte imgelem eno yo.

Hikayeya "Mar"î de heq û huqûqê cuya heywanan qisey keno. Hikaye de bi nameyê Cafer û Sawisif (Şah Yusif) di birayî estê. Wexto ke merge de vaş çinenê, yew marî vînenê. Herçiqas Sawisif birayê xo îqaz keno ke eleqeyê marî nêkero la Cafer goş pa nêdano, marî kişeno. Şan de şonê keye de behs kenê. Maya înan cigirîyena, vana kiştîşê heywanê bêzar û bêziwanî guneyo. Vana, eke yew zerar nêdayo şima, mar bo zî, gerekê şima nêkişê. Derheqê kiştîşê maran de yew mesela qisey kena. Eke merdim bi neheqî yew heywan yan insanî bikişo, muheqeq heyfê ci merdimî ra gêriyeno. Yanî nuştux mesaj dano ke tebîet de heqê cuya her mexluqî esto. Gereka merdim zerar nêdo tebîetî, neheqî nêko. Yan ney, muheqeq heq tira gêriyeno.

Mi va ya, hikayeyê Alî Aydınî sey şîre yê. Ez bi şîre biqedênî:

"Mi va nesîp bo şopê welatî ser de bêrî bêrî bêrî..."

Mi va şopê welatî ser de şêrî şêrî şêrî..." (r. 9)

RUÇIKNAYÎŞÊ QAZE

Mistefa GOMAYIJ

Yew roje qralêk wezîrê xo gêno û tebdîlê qîyafet keno, dew û bajaran ra fetilîyeno. Vono hela ez bigêro, miletê mi senî ciwîyeno, çina weno û çina piragêno. Hal û hewalê yîn senîn o. Gêrayîşê xo de raştê yew dewa qiceke yeno û yew banî hete vindeno. Ewnîyeno ke yew kêneke ha mexmele mura kena û bi neqîş-nîgar xemelnena. Qral beno nîzdî û vono:

- Merheba keyneka rinde. Piyê to keye de yo?

Keyneke vona:

- Piyê mi keye de nîyo. Şîyo tay keno zaf.

Qral vono:

- La maya to?

Keyneke vona:

- Maya mi zî keye de nîya! A zî şîya yew kena didi.

Qral vono:

- Kênay mi, banê şima zaf rind o. Feqet lojina ey çewt a.

Kêneke vona:

- Lojine çewt a, la dû rast şino.

Qral vono:

- Ez to rê yew qaze bişawî, ti çî qayde mi rê rûçiknena?

Kêneke vona:

- Ez to rê rutûrepal kena.

Qral kêneke ra xatir wazeno, kuweno rar. Yew dem ra pey reseno saraya xo. Qral wezîrî ra vono:

- To qalkerdişê a kêneke ra çî fam kerd?

Wezîr vono:

- Raşta Homayî mi bala xo da ser, la mi çîyêk fam nêkerd.

Qral vono:

- Lez şo a kêneke veyne, heme çî bonder bibe. Eger ti manaya ê qalan bonder nêbî, ez to wezîriye ra erzeno.

Wezîr terseno û tewe gêno, beno şaş. Fikirîyeno û xo bi xo vono, ez na kêneke ça vînenê. Welhasil zaf-tay geyreno, kêneke ca keno. Wezîr kêna ra vono:

- Rindeka erjaya. To vîr yeno, ez û yew extîyer ma ameyî dewa şima. Ey to ra çend persî persay. To cewab da ci. Ez

ameya manaya ê persan to ra bander bibo. Eger ti mi ra vajî, çî miradê to esto, ez ana ca.

Kêneke vona:

- Şertê mi, her cewab de, ez des zerdan gêna.

Wezîr qerqezêno la çare çin o. Bêçare vono:

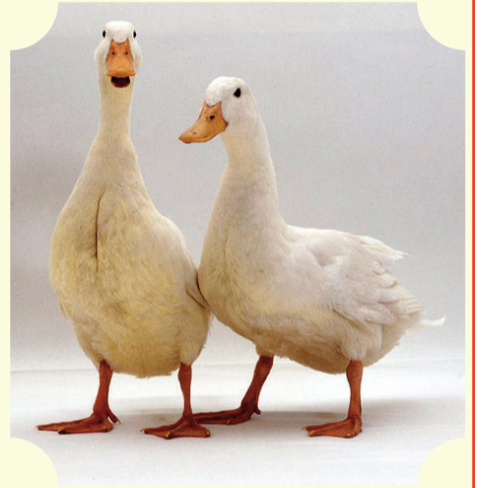
- Sere û çîmanê mi ser.

Kêneke vona:

- Cewabê persa yewine de, mi va, piyê mi şîyo tay keno zaf. Yanî citêr o, şîyo toxum erzeno hêga.

Wezîr mat maneno, des zerdan dano ci. Kêneke dewam kena:

- Cewabê persa diyine zî vona, mi va maya mi şîya yew kena didi. Manaya naye zî yew cinî gede ana, şîya pîrikî kena. Wezîr fekakerde maneno, desna zerdan dano kêneke.

Kêneke vona:

- Cewabê persa hirêyine zî, ey va banê şima rind o la lojina ey çewt a, manaya naye zî, ti rind a labelê çimê to şaş ê. Mi zî va, ez şaş a la çimê mi weş vînenê.

Wezîr beno xêvik, desna zerdanê bînan dano kêneke. Bêveng vono, ey la cewabê çarin? Keyneke vona:

- Ey va, ez to rê yew qaze berşawa ti mi rî rûçiknena? Mi zî va tamam.

Û bindê çîman ra huyena: Wezîr vono:

- Qaze kam a?

Kêneke vona:

- Willay ti mi ra başêr zonî.

Wezîr hema fam keno ke qaze o bi xo yo.

Ferhengek

dîksilêman (n): ibibik kuşu

dîrok (n): tarih

eskije (m): kuru üzüm

kergane (m): çîban

mexmele (m): tûlben

nêweşxane (n): hastane

parsek, -e: dilenci

pîroz, -e: kutlu; kutsal

qefçil, -e: çirkin

qerqezîyayîş (n): kabullen-

meme; endişelenme

soxîn: en son, en sonunda; netice

teftal (n): öteberi; kap kaçak

term (n): kavram, terim

vilênayîş (n): ovalama; okşama

wesî (m): vasiyet

wirdêse (m): avuç

xorîn, -e: derin

zerrîzîz, -e: yufka yürekli

Merhaba Taylan, verî keremê xo ra ma rê xo bide şînasnayîş. Taylan Yıldız kam o?

Merhaba, ma bi xeyr dî. Ez Dêrsim de serra 1981 de ameya dinya. Ma hawt birayî me. Hetanî mektebê mîyanên mi Dêrsim de wend, uca ra tepîya 1997 de ma çê bar kerd şîme İstanbul. Mi lîse kî uca wende.

Eleqeyê to û muzîkî çî wext û senî dest pêkerd?

Ez domantênî ra eleqedar bîya. Naye vacî, ez hîrê yan kî çarsere bîya, mi hewn dî. Hewn de jû veng kot hewnê mi. Şuware ze tîlsîmê kote zereyê mi. Ez yawas-yawas hayîgê xo bîya, mi çîmê xo kerd ya ke birayê mi berbeno. Kalikê mi birayê mi gureto quca xo, ci rê lawuke vano. A roce a saete de, dinyaya muzîkî çik a, mi nas kerde.

To perwerdeyê muzîkî girewto? To gore, muzîk de perwerdebîyayîş muhîm o yan hîskerdiş bes o?

Mi vîçê guret. Dormêyê ma de, welatê ma de ez ke zana, sima kî zanê, şaîrê ma estê, hetanî na roce dengbêjê ma estê, mi kilamê înan pêro goşdaritê. Lawukanê înan ra nê mîletî xo zanayo. Înan mektev nêdî. Çi esto înanî de esto. Ez nêvana siftî mektev o. Tabî o kî lazim o, yanî jû butun o. Eke muzîk zereyê to de ze adirî nêvêso, se kena bike nêbeno.

Xebata to ya muzîkî bi profesyonelîye çî wext dest pêkerde, ti senî biyî endamê Grûba Verva Rozî? Nika xebata Grûba Verva Rozî dewam kena?

Eke hevalî amay têlewe, mi mektevê dewe de, veyve de mîletî rê kilamî vatêne. 1997 de çêyê ma ama İstanbul. Komela Dêrsimî estbî. Ma pîya şîme, hevala va, bê komela ma, va, ma jû grûba muzîkî ronîme. Serra 1999 de, ma heşt hevalî amayme têlewe. Grûba Verva Rozî bi no çayde vecîya. Ma ser o zaf gurîyayme. Ma şîme kotî lawukê xo vatî, mîlet zaf sa bî. Ma şeş serrî dewam kerd. Ê serran grûbî pêro wendekaran ra îbaret bî, ma 2006 de qedêna.

To çî samed ra tena solo ra dest bi karîyerê xo kerd?

Mi zaf waştêne album virajî, la mi ra zafêr goşdaranê mi waştêne. Ez solo album de derdanê xo, huyayîsê xo, esqê xo daha rind beyan kena.

Albumê to Reçe (Rêçe) 2012 de vecîya, xeyrên bo. Seba albumê xo ti qayîl î çîyê vacî? Çî samed ra to namayê albumê xo Reçe pa na û fikrê albumî senî ame meydan?

Wes be. No album, janê (ziwanê) ma û welatê ma ser o vecîya. Dewleta tirkan Dêrsim de zaf mîlet qir kerd, darûber vêsna. Kulturê ma, janê ma, her çîyê ma, ma giran-giran xo vîr ra kerd. Reçe, verê verkan Dêrsimî ser o, îtîqadê na raye ser o ya. Ê ke 38 de welatê xo ser o ginay herd ro, 38 de domanî bî, nika kokim ê. Raya înan ser o mi va wa Reçe bo.

Ti çiqas wext albumê Reçe ser o şuxulîyayî? To senî deyîrî vijnayî? Album de ti kamî reyde şuxulîyayî, kamî dest da to?

Jû serre albumî ser o gurîyayîme. Kilamanê xo dezê mîletê kirmancîye, îtîqad û

TAYLAN YILDIZ: Kam ke kulturî ma de kemere nano kemere ser, Heq înan ra razî bo

Roportajkerdax: Murad AYGÜN

qewxa ser o vacînê. Albumê mi de arenje û cinîtene de, o ke emegê xo esto Öner Gerçek o. Destego girs lacê amika mi Sînan Demirî da mi, heqa ê kî zaf a. Mi berd Kalan Muzîk, Hasan Saltikî gos na ser, uza ra vet.

Albumê to Reçe de heşt deyîrî estê. Şeş deyîrî besteyê to yê, yew deyîre zî bi ziwanê tirkî ya. To çî samed ra ziwanê dayîka xo, lehçeya kirmancî ra teber deyîre dekerde mîyan?

No album de jû kilame birayê mi Serdar Yıldızî viraste. Mi grûbe de tirkî kî vatêne. Yanî sebebêde taybet çin o.

Wexto ke ti biwazî muzîkê xo tarîf bikerî, ti senî tarîf kenî?

Muzîkê ma, kulturê ma heta nika ebe nuşte nêamo. Tayê çîrokan ser o, tayê meselon ser o, zêde kî kilam û lawukon ser o hata nika ameyo. Kilamê ma, lawukê ma ze çemî, muzîkê mi kî çirtika îni ya, sona resena çem. Key ke restîme derya û denijan, a roce kam ke nê denijî ra axwe çarna xo ser, xo vî-neno.

Goşdaritoxanê to seba muzîkê to çî reaksiyon nîşan da, seba albumê to heta nika çî rexneyî ameyê nuştîş yan vatîş?

Êyê ke gos nayo albumî ser, pêruno ci ra hes kerdo. Qezeta de albumê mi ser o yağî guretê qeleme. Albumê Reçe ser o çîyê rindî vatî. Na raye de îsê ma, kar-gurê ma zaf o. Ez naye zana ke, janê ma rind bizana, çunke gureyê ma de kemîya ma esta.

Xebata muzîkî de hem qaydeyê anaonîmî hem zî qaydeyê modernî pîya şuxulnayîş de çî handîkap esto?

Dewran ze vîyarteyî nîyo, ebe tembur muzîk bese nêkeno, êdî kes gos nêdano ser. Heto bîn ra muzîkê dinya nîmet o. Raya ma kuçeyê ma yo. Teknikê înan, yanî caz, blues, klasîk... Muzîkê înan yê ma ra raver o. Na dinya ser o kamcîn muzîk viracîno biviracîyo malê keşî nîyo, ê her keşî yo. Ma onca kila-manê xo de derdê xo têkeme, huyayîsê xo onca keme werte. Muzîkê ma hetê ra dew-rêso kal o, hetê ra kî domano sowî yo.

Polîtîkaya asîmîlasyonî ke kurdan ser o dewam kena, umûmen muzîkê kurdan ser o zî esta. Xususen xebata muzîkê to ser o, to gore, senî tesîr kerdo yan keno?

Dewlete bi xo zana, ebe qirkerdene ma nêqedîme, aye ra terteleyo pîl 38 ra tepîya ard ma ser. Dewê ma kerdî tal, ruşnay sûkan. Mîletê ma janê (ziwanê) xo, kamîya xo vîndî kerd. Dewlete asîmîlasyon de xeylê raye gurete. Ma nika janê xo ze axeleranê xo, ze înanê kamîlî nîşkîme qesê bikerîme. Aye ra yo ke vatena ma lal û kerr a.

Seba muzîkê kirmancî ti eşkenî çîyê vacî? Demanê peyênan de hunermendê kirmancî (zazayî) muzîk de roj bi roje vêşî benê. Ma eşkenî vacin tesîrê hunerê înan newe ra qaydeyê muzîkê kurdî ano meydan. No xusus de ti se vanî?

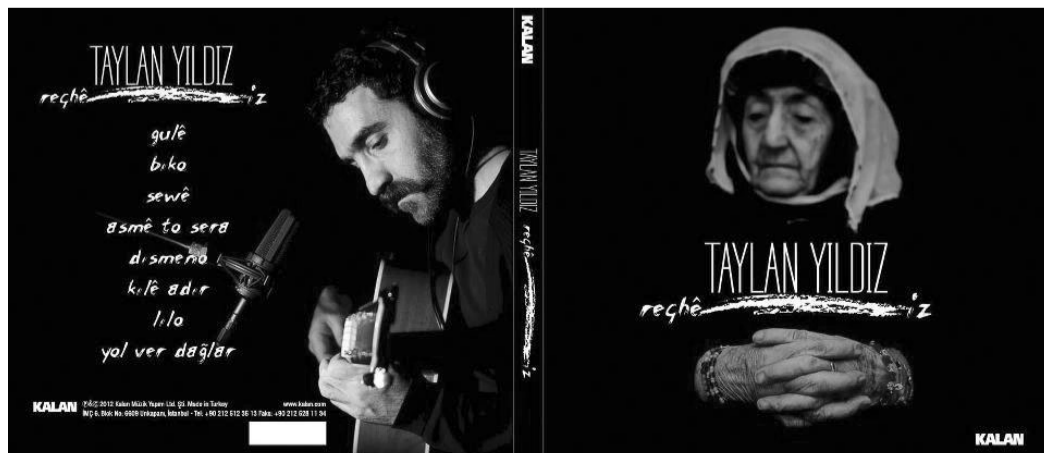
Dinya ze vanê endî dew a, dewa globale. İnternet esto. Tikê veng ke temburê to ra vecîno, hewt dugelî heşînê pê. Muzîk de rind ke nêama raye, kes gos nênano ser. Muzîk ze çemî raya xo zano. Muzîkê kirmancî kî ze çemî raya xo vînenno.

Ewro ra dime ti xebata xo senî devam kenî û ameye de çî projeyê to estê?

Nika ez kilamanê karan ser o gurîna. Kalikê mi vatêne, ê kilaman de, ê lawukan de tarîx û kulturê Dêrsimî esto. Lewê nînan de onca ez kilamanê xo viracen.

Ez seba roportajî zaf sipas kena, berxudar be. Wendoxan û goşaritoxanê xo rê ti çîyê vanî?

Wes û war be. Ma pêro kî zanîme no jan janê ma yo. Eke no jan çin bo ma kî çinî me. Kam ke kulturî ma de kemere nano kemere ser, Heq înan ra razî bo.

Ronîyayîşê dewleta Tirkîya ra pey kurdan ser o zaf qetlîamî virazîyayê. Nê qetlîaman ra herbê Şêx Seîdî, Serewedartişê Agirî, Ter-teleyê Dêrsimî eşkera yê, yanî zaf ra tayn kurdî bi nê qetlîaman zanê. La qetlîamê ke nimite mendê zî zaf ê. Nînan ra yew qetlîamê Comelaşî¹ yo. Nuştayo ke Mehemed Akyolî qetlîamê Dêrqamî² ser o nuştô ra teber mi heta nika derheqê qetlîamê Comelaşî de çî-yêko nuştêkî nêdîyo û nêşnawito.

Qetlîamê Comelaşî herbê Şêx Seîdî ra pey bîyo. Eskeran comelaşîci kom kerdê û înan ra vato ma şima benê Dêrqam³ de nasname danê şima. Comelaşîci bi cenî û tutan ra şîyê Dêrqam. Eskeran Dêrqam de cenî û tutî carmedan ra cîya kerdê, destê carmedan pey ra giredayê û berdê rocawanê Dêrqamî. Uca de vîst û heşt kesî Comelaş ra, heşt zî Serde⁴ ra, pêro pîya hîris û şeş tenî kiştê. Nê merdiman ra tena mezelê Mela Hesenî (peynameyê înan Dansuk ronîyayo) nîşankerde yo. Ê bînî seba ke nas nêbîyê, pêro yew mezel de defin bîyê.

Comelaş ra Sofî Mehemed (peynameyê înan Tektaş ronîyayo) vateyê babîyê xo Hecî Hemîdî wina neql kerdî: "Bayê mi vatên, roco paşeme ez şîya Licê. Licê de kêy Qasim Efendî dostê mi bî. Hukmatê Licê înan dest de bi. Qasim Efendî mi ra va, Hemîd, nameyê dewa şima ha serê lîste de. Roco yene şima kişenê. Şo dewican ra vace wa xo bidê kişte. Ez ameya mi dewican ra va. La Elîy Mihê Simî (o wext muxtarê dewe yo, peynameyê înan Sanal ronîyayo) mi vero vecîya, va ti tomet bi dewlete kenî, ez go gereyê to bikî. Mi tay teftal bar kerd herî û ez şîya Hênî. Roco bîn hetê şanî ra mi rayîrê Comelaşî pawitên. Demêk ra pey boxazê Babêxe⁵ de cenî û tutî asayî. Destê cenîyan kaleke de bî û heme bermayne. Carmêdî nêasayne. Mi fam kerd ke kişayê."

Sofî Mehemedî winî devam kerd: "Bayê mi nameyê dewicanê ma yê ke kişayî yew bi yew mi ra va. La nika nemeyê hemine nîno mi vîr. Ê ke enka mi vîr de yê, Îsmelê Mihê Simî, Hadîne Mihê Simî, Elîyê Mihê Simî (birayê yewbînan ê), Şêx Hesen, Ehmedê Huseynî, Mihê Musayî û lacê xo Kamil. Mamo

QETLÎAMÊ COMELAŞÎ

Îhsan TEKTAŞ

Mezelê komelî yê comelaşican

Fariz û keynaya xo Hewa zî Zixir⁶ de kişayî."

Mehemed Akyol nuştayê xo de qalê Da Xece keno. Da Xece Dêrqam ra ya. Fekê Hecî Emerî (peynameyê xo Dağ) ra wina nuştô: "Vengê sîlehanê ewilî carmedê ma pê kişay, Vengo peyîn di comelaşîci pê kiştî. (...) Di serrî ra dima ez û Mela Mehmed ma amey dewe. Çew çinî bi. (...) Firaq çinî bi. Ma yew meşke dî. Mi pê a meşke awi ardin kerdên piro, Mela Mehmedî zî duayî wendên û esteyî şitên. Ma ay esteyî pêro têhet kerdî yew mezel û defin kerdî. Dima ra wijdanê ma dest nêda, ma şî rojhilatê dewe, esteyê comelaşican zî ma top kerdî û yi zî şitî û têdir defin kerdî?"

Şahidanê nê qetlîamî ra yew zî Pîrika Xatûn a. Pîrika mi Nedret Xanime keynaya Pîrika Xatûn a. Pîrika mi Nedret Xanime fekê Pîrika Xatûne ra mi rê behsê qetlîamî kerd û

va: "Daya mi vatên şefeqêk ma şî Zixir. Corê dewe de esker asiya. Ma agêray ameyî keye. Çend saetan ra pey esker kewt miyanê dewe. Cenî, carmed û tutî kom kerdî. Ma ra va Dêrqam de heyete ronîsta, cuzdananê nufûsî newe kena. Ma şima benê cuzdanê şima newe kenê û verdenê. Ma kewtî tédima şî nîzdîyê Dêrqamî. Eskeran dormare ma ra girewt. Carmêdî ma ra cîya kerdî û pê ra giredayî. Ma cenî û tutî zî kerdî zereyê yew banê dêrqamican. Demêk ra pêy vengê tifingan û tekbîran têmîyan de berz bî. Hîris û şeş carmedê ma kişayî. Ma cenî û tutî zî keye ra vetî berdî Hênî. Çend rocî ma Hênî de mendî. Hênî de eskeran miyanê ma ra cenî weçîayne berdên pê gureyo pîs kerdên. Seba ke nêre weçîayîş, cenîyan rêxe sawitên rîyê xo ra."

Ez 17 Tebax 2014 de şîya Dêrqam. Mi Mela Ehmed (Demirer) dî. Ey cayê mezelan mi rê tarîf kerd û va: "Bayê mi (Mela Mehmed) vatên ez qetlîam ra çend serrî pey agêraya dewe. Tirmî pêro cayê xo de bî. Mi yew sela engure peyda kerde û bi sele esteyî kom kerdî. Min û Da Xece ê esteyî şitî û defin kerdî. Comelaşican ra Şêx Hesen tenê şinasîayne. Mi bê Şêx Hesenî pêro yew mezel de defin kerdî."

Qiseyanê Mela Ehmedî ra pey mi destur waşt ez şîya gêraya mezelan. Rocawanê Dêrqamî de mi hîrê mezelî dî. Nînan ra yew mezelê Şêx Hesenî, yew ê Mela Huseynî (Dêrqam ra yo), o bîn zî mezelê komî yê comelaşican bi.

¹ Comelaş dewêka Licê ya, dewleta tirkan nameyê "Daralan" nayo pira.

² Mehemed Akyol, Nûbîhar, Kovara Kulturî Edebî, Hûmare 118, İstanbul Wîsar 2012 r. 25-28

³ Dêrqam dewêka Licê ya, dewleta tirkan nameyê "Duru" nayo pira.

⁴ Serde dewêka Hênî ya, dewleta tirkan nameyê "Seren" nayo pira.

⁵ Babêxe dewêka Hênî ya, dewleta tirkan nameyê "Kalaba" nayo pira.

⁶ Zixir, peyê dewa Comelaşî de nameyê yew dereyî yo.

⁷ Mehemed Akyol, Nûbîhar, Kovara Kulturî Edebî, Hûmare 118, İstanbul Wîsar 2012 r. 25-28

Mezelê Mela Huseynî (Dêrqam ra yo). Mela Huseyn birîndar kuweno. Xo resneno binê kerreyê ke fotograf de aseno. Esker ey binê kerreyî de vînenê û kişeno. Gonîya ey peraya kerre û nika zî bellî ya.

Mezelê Şêx Hesenî (Mezelê ey tenê nîşankerdeyo) Davîst serrî verê cû, lacê Şêx Hesenî Hecî Feyzî viraştô.

WERDÊ
MA

Bicika Tûyine

Amadekare:
Nadîre Guntaş AldatmazBicika Hewtqate /
Bicika Tûyine**Malzeme:** Ardî, rûn, sole,
awe, tûyî, dendikî, eskijî

Ardan bivêje, orteyê ardan çal bike, tenê sole bierze ci, awe deke zereyê çale. Bi dest têvde, sole rind bivilêşne û heta ke mîrode nerm virazîya bialawe.

Tûyan, dendikan (dendikanê gozan) û eskijan zereyê kodî de bikuwe. Hama hama sey macunî bê.

Rûnî bivilêşne, wa kaleke de vindero.
Serê honîke de helpugan biviraje. Yew helpuge lapêk ra zêde mebo. Qatê bicike ke tenik bê hîna weş beno. Helpugan tek tek serê honîke de rake, zereyê tepsîye de rone. Mabênê her qatî de tûyan û dendikan rafîne. Rûnê vilêşnayeyî verde ser. Hewt qatî yan zî tenêna kêmî, çitur ke wazena hende bivirajê û bierze firine. 180 derece de heta ke bicike bîye sûre bipewce û servîs bike. Afîyet bo!

EKE VENGÊ TO
BIRÎNO

Şeyda ASMÎN

Vengî estê. Tewir bi tewir vengî estê.

Tayê vengî sey awade zelale herekîyenê. Bê ke cayê xo bidejnê herekîyenê. Hêdî-hêdî, nazdar-nazdar herekîyenê. Sey birîsmî narîn ê. Ê cayê xo nêkuwenê, ê cayê xo vilênenê. Nê vengî ruhê însanî kî vilênenê. Tawo ke însan mabênê a xeta barîya xêxiye û zanayîye de ame û şî, destê însanî de gênê, însanî ancenê xeta zanayîye. Yan kî a xeta barîya mergî û cuye de destê însanî gênê însanî ancenê xeta cuye. Însanî xeta mergî ra fînenê dûrî, nêzdîyê xeta cuye kenê. Musnenê to ke çi beno wa bibo, cuye rindek a. Mergo ke bi xokîştîşî êno, qefçil o. Nê vengî benê hevalê teynayîye. Teynayîya ke çiqas asî bena wa asî bo, a ke zaf dejnena. A ke janode barî kena zerrîya însanî, roj û aşm û serran dejnena. Û to pêhesnena ke însan nêşikîno teyna bicuyo. Însan bê însanan, bê heval û hogiran, bê qom û qebîleyê xo nêşikîno bicuyo. Senî ke êno vatene, teynayî teyna mexsusê Heqî ya. Nê vengî omîdî zêdnenê. Nê vengî reya ke gonî ancena zerrî yê. Eke ê bibirîyê, a reya birîna. Nê vengî bajarode serdinê mergî de dostê ke ti dirbeta xo musnena înan, ê yê. Ê ke dostê xo çîn ê, leşa înan de kergan û bûkî vecînê.

Tayê vengî kî estê sey çemanê haran ê. Senî ke nê çemî cayê xo kuwenê, nê vengî kî goşan kuwenê. Seba

ke xo rê ca virazê, -çi rey kî ca qîmê înan nêkeno- sey ê çemanê haran çi kewt verê înan koke ra qilaynenê ra û danê xo ver benê. Nê vengî însanî ver bi xeta mergî kaşkenê. Hîni kenê ke cuye verê zerrîya însanî de kenê jehr. Her qiseya nê vengî sey tîrode jehrin gineno zerrî ra. Pêroyê leşa însanî kenê jehr. Nê vengî şewanê zulmatan de sey dîksilêmanî dara hişê însanî kutnenê. A dare pira nêresena ke verê roştîya roje de dirbeta xo bikewêno, reyna şewa zulmate êna û dîksilêman karî ser o yo. Kutneno ha kutneno. Dare bena bêzar la dîksilêman bi pêroyê hêza xo, bêar karî ser o yo.

Û vengê to esto. Vengê to! Vengê to merhemê dirbetanê mi. Vengê to senfonîya astereyan. Vengê to kilama eşqî ya ke aşme tîje rê vana. Vengê to hemverê vengî cengê harî. Vengê to vilênayîşê ruhê miyanê rojanê mergî de. Vengê to dengbêjo ke dest erzeno peyê goşî. Vengê to gerîlaya ke serê gilê koyî de rayade derg û dilaye ra pey resaya serê ê gilî, cixareyêk fişta ta, hêdî-hêdî ki-

lama sewdaya ke bêriya ci kerda lornena yo. Vengê to birîyayîşê janê barî yê zerrî. Vengê to asanbîyayîşê ruhê serewedartoxî. Vengê to bilûra şiwaneyê zerrîkovanê ke nêşikîno sewdaya xo bêriwana delale ra vajo, aye ser o ko bi ko fetelîno. Heta ke bilûra xo lal bo, cineno.

Tawo ke vengê to birîno, ez miyanê nê vengî çemanê haran de manena. Nê vengî mezgê mi, zerrîya mi, pêroyê leşa mi wenê. Tawo ke vengê to birîno, şahreya mi birîna. Reya zerrîya mi birîna. Şew û rojê mi benê zulmat. Sere ra heta lingan miyanê teynayîye de manena. Senî ke leyîra mîlçike halên de paweyê maya xo bo û maye mêro; senî ke dirbetinêk paweyê awe bo, her kes ci ra awe birremno; senî ke dayîkêk paweyê çênaya xo ya serê koyî bo, bi pawitişê xo ra bimano; waştîyêk paweyê waştîya xo ya dûran bo, her ke şoro dûrî bikuyo, ez kî hîni desttal paweyê vengê to manena.

Eke vengê to birîno, şewa mi bê astereyan manena. Asmên beno vîndî. Eke vengê to birîno ez bena a gerîlaya ke miyanê pêrodâyîşî de qudumê zonîyan şikîno. Kena nêkena nêşikîna raye ra şoro. Eke vengê to birîno ez bena verê reka verê vergan. Bena gula bêawe. Bena vila ke binê lingan de pelexîyaya. Eke vengê to birîno teynayîye pêro şew û rojanê mi pilosnena, mi çîkînena. Şimsîrode sîya zerrîya mi de çîkîno. Eke vengê to birîno ez bena parsekade verê çêveran.

Ti welatê qemerî sînena vengê xo mi ser ra mebirne.

Kefercenê/Efrîn,
13.10.2013

MÎRÇÎKA WISARÎ

Sevîm AYDIN

Yew mîrçîka wisarî bîye
Fir da, şîye
Memleket û memleket...

Miyanê bêkesîye de
Mij û dumanê neway û hîrê de
Adir û kile vorê...

Qirfîye
Kirmancîye
Koka xo ra bîye

Pela tarîxî de
Zura-zura vergû bîye
Sipîye didanan ra
Gonî rêzêne...

Verê dêsû de kalîk û bavîk
Binê pêşû de domanê qijkêk
Bervêne...

Wêranşar, 05.02.2014

ZERRÎ

Necîbe KIRMIZIGUL

Zerrî nêweş a, bêhal a
Cayê xo de nalena
Şîyayîş de waştî rê bermena
Xo de nîya, winîbîyaye ya

Zerrî dejena, gonî virêjena
Qet fehm nêkena, tim sey xo vana
Geyrena waştî, hersî war kena
Qet nêzana, çi pawena

Zerrî girêyena, helêyena
Sey perperikê perpizêna
Bîya adir û koz veşena
Qet nêzana çi wazena

Pawitene bîyo karê ci
Ray ra winîyayîş bîyo halê ci
Qet nêzana se bîyo ci
No çi bela yo ameyo seredê ci

LEWÎ

Yew vile bîye zergûne
Pel bi pel bîye ra
Vayî qisey kerd
Nermek-nermek
Her çî bî kemî
Vile zêdîyaye bêveng
Wisar ame
Wexto ke lewê to ginay lewanê mi ro

Bedriye TOPAÇ

DAMARE

Arêkerdax: **Celal NERGİZ**
Mintiqa: **Sêwregi**

Wextê wextan de jew padîşah beno, padîşahêno namdar, aqil û ezeb beno, vano ez xo rê bizew-cîya.

No padîşah veyndano wezîrandê xo, vano, şîrê mi rê jû keyneke bivînê, wa cado zanaye ra bo û eslê ci zî wa rind bo.

Wezîrî pers persa geyrenê, keynekênda hem xasek hem zî eslê ci rind û binamûs bo. Soxîn jû keyneke vînenê, şîrê padîşahî hete, vanê, ya padîşah may û pîyê na keyneke wuna wuna yê, kalik û pîrika ci zî wunî bî, keyneke zî bol rind a û keyker a. No keye heme heqê kesî nêwenê, heram nêzanê, heq û huqûq ra rîayet kenê, keyeyêdo bol rind û dîndar o. Labîrê xala keyneke wexto ki jewna ya mare bî, mêrdeyê xo terk kerdo kewta şarî dima.

Padîşah vano, mi rê çiçi xalda keyneke ra! Zeki şîma hê vanê, keyeyêdo rind o, şîrê mi rê a keyneke biwazê.

Wezîrî şîrê keyneke wazenê, padîşah zewcîyeno, çewres rocî çewres şewî veyve keno, veyvî dima herb vicîyeno. Padîşah fina veyndano wezîrandê xo vano, şîrê mi rê estorênda rinde bivînê.

Wezîrî şîrê pers persa estorênda kehêla weşe vînenê, yenê padîşahî het vanê, ya padîşah, ma to rê estorênda bol rinde dî.

Estor estorêna kehêl a, kalikê kalikê na estore zî wextê wextan de ê jû padîşahî bî, dedê na estore zî namdar bî. Labîrê kişta marda na estore ra jew estor wexto ki kerdo dere ra ravêro aw mîyan de çok bîya. Merdimo ki ser o bîyo dayo aw mîyan ro.

Padîşah vano, şîrê a estore mi rê bîyarê. Wezîrî şîrê estore anê. Padîşah a estor a şîno herb. Çewres rocî herb keno û herbî gêno. Herb qedîyeno, padîşah vernî de eskerî peynî de vera saray yenê.

Nêzdîyê saray de jew dere vicîyeno nînan ver, padîşah bi estor a pîya kewno dereyî mîyan, senî keno dereyî ravêro, estor çok bena, padîşah gineno aw

mîyan ro, beno hî-holîk. Eskerî û wezîrî yenê padîşahî aw mîyan ra vejenê, padîşah ravêreno a kişta dereyî. Çinayê xo vurneno, xo tayn adîrî ver o keno germ û veyndano wezîrandê xo vano, Ella şahid şîma şahid ê, ez zewcîyaya, mi çewres rocî çewres şewî veyve kerd, senî veyve qedîya herb vicîya, ma amey herb. Wezîrî û eskerî heme vanê, e ya padîşah. Padîşah vano, ez nika zana saray de se bîyo se nêbîyo! Wezîrî û eskerî vanê, nê ya padîşah. Padîşah vano, fina vana, Ella şahid şîma şahid ê, mi cenîya xo qatê Ellay de verdaya, na seate ra tepîya cenîya mi nîya. Wezîrî vanê, padîşah senî beno? Padîşah vano, senî-menî nêzana, mi cenîya xo verda û şîma zî şahid bê. Wezîrî û eskerî vanê, tamam.

Ney şîrê saray, senî resenê saray se, jew esker yeno vera padîşahî, milê xo keno çewt vano, ya padîşah, rîyê mi nêgîno ez to rê çîyê vaja. Padîşah vano, esker sereyê xo hewade û vaje se bîyo. Esker vano, ya padîşah, wexto ki şîma şî herb, çend rocî tepîya, cenîya to kewte jewnay dima. Padîşah sereyê xo açarnano wezîran û eskeran ser, vano, Ella şahid şîma şahid, wexto ki herb qedîya, ma ameyê vera saray se, estora mi gina aw mîyan ro. Mi şîma hete cenîya xo nêverda? Wezîrî vanê to verda padîşah, ma zî şahid ê. Ew padîşah kewno saray, na mesela zî wuna qedîyena.

Maya mi!

Ti dê kamcîn şewe bêrê
Yew îşaret bide mi
Ez porê xo şane bikerî
Boya weşe xo ra sawî
Pîjemayanê xoyê rindekan
xoradî,
Û rew rakewî.

Hacer Petekkaya

RINDAY MI

Ti haway aşmi rind a
Qey ti mi ra remena
Ca ez tînci nîyo
Qey ti hetey mi ra nîna

Ti haway şew a
Qey ti indi rind a
Ca ez roj nîyo
Qey ti hetey mi ra nîna

Ti haway wesarî ya
Rindey huzur dona
Ca ez payîz nîyo
Qey ti hetay mi ra nîna

Ti haway baxçe ya
Baxçe ra baxçey gulon a
Ti mondê ay gulon ra
En rindi gulon a

Mehmed Qedrî TARHAN

Fetwaya Melayî

Arêkerdax:
Murad MURXAN
Mintiqa: **Gimgim**

Rojê melayê şono çeyê (keyeyê) jûyê (yewê) dimlijî. Dimlij vano:

- La mela!

Mela vano:

- Çik o?

Dimlij vano:

Bimbarek heywan ame serê silondê ma, mi tifangê xo guret (girewt), ez şîya. Mi kişt. Mi ard, poste kerd. Ma goşt werd. Weş bî. La postê dê (ey), maya mi ard fek kerd derbendî, qene kerde pey. Toraq tede na pira, hîn (winî) weş bî. Law mela, helal o ya heram o?

Tabî melayo feqîr nêzano, vano:

- Wule heram o.
Dimlij vindeno, cenika xo ra vano:

- Zozê, darek bikşîne ji kozê. Melê dawşîne ji tozê! Yanî, Zozê, darêk koz ra bionce. Melayî toz ra roşane!

Eke hîn (winî) vano, mela ferq keno. Uja de terseno wurzeno ra teknenno şono. Vano:

- Bira ez şorî tever, qaytê kitabî kerî, hela kitab de se nivisno (nuştö).

Mela şono tever û remeno şono. Dimlij dima şono tever ke mela ha wo remeno şono. Pey ra veng dano vano:

- Law melaaa! Meşo hurhurikê to îta mendo. (hurhurik: gorê vatoxan ra Quran o.)

Mela uja vano:

- Hurhurik mi rê lazim nîyo!

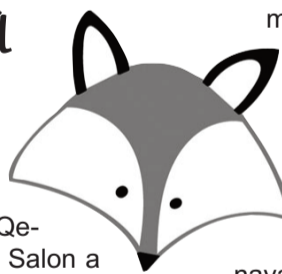
Teknenno şono raya xo ra.

WESÎYA LÛ

Amadekar:
M. Mamet QETEKONIJ

Cayê beno cayê nêveno. Rojê jû lûwa çoçimi rezondê Qeteko pey ri qulda çemerondê Salon a bena. Na lû wabarê di lajon û hîri çeyneyon a. Qula na lû kî çemerondê barcon û sîyayo bin di, daronê vomêro mîyon di jû qula tencek a.

Roj ceyreno, aşmî vîrenê û beno zimiston. Jê zimistonê bol sardin o, vewri heme ca ciroto, weleka demena û dar û ber bîyo cilo wişk, mendo. Lûwa ma kî teqetî ra çewta û bê dî-ri estondê ci tevayê ci kî nêmendo. Na lû bol bêrîya incûri çena, feqet zimistonî ne incûri tarna wa ne teva. Cokoney na lû jû şeytoney fîna ho sere û heme qeçonê ho çena pêser. Qeçondê ho ra vona ki: "Mardena mi nezdf ya. Cokoney ez şîma rê wesîya ho çani. Eki şîma na wesîya mi ca meyarê se heqê ho şîma rê helal nêçani." Qeçê na lû kî maya ho ser o qil benê û maya ho çoş donê. Na lû verî lajê ho pîlî ra vona ki: "Lajê mi! Ez kî mardonê se mezêlê min o to ser o. Mezêlê mi rezê Wiseynê Xonimi* pey ri biçenê." Dima lajê ho qijkekî ra kî vona ki: "Lajê min o qijkek! Ti kî dêsê nê mezêlê mi çes-

monê pilola pastêqî ra virazi." Daha dima na lû ceyrena çeynondê ho ser û çeynaya ho pîli ra vona ki: "Çeynaya mi pîli! Ti meyîtê mi bişuwi û wa ewka to şîreyê incûri ra vo." Çeynaya ho mîyonini ra kî vona ki: "Kena min a rindeki! Ti kî çefenê mi virazi û wa pastêqê şîrin û sipî ra vo." En peynî ri kî nadona kena ho qijkekî û vona ki: "Çeynaya min a qijkekî! Ez to ra mird nêvîyonê. Cokoney ti kî her roj bê mezeldê mi ser û ho ri qeradê işkijonê incûra cilîdarci tey bîya." Qeçê na lû maya ho çoş donê û ci ra vonê: "Wa conê to weş vo dayê." Û şunê çeyver. Na lû kî hewnonê rindo virazena û mîyon di ceyrena.

Barê çendney rojo na lûwa şeytoni ho jû sali ser o zey mardî finena ra û pawena ki qeçê ci bêrê ser. Feqet qeçê na lû kî hêç maya ho ho vîri nîyonê. Cokoney na lû kî sala cemerini ser o şuna hewna û sardi cemirîyena, mirena. Qeçê na lû raney enê ki nadonê maya ci marda. Û nê qeçî kî peyser ceyrenê a vonê ki: "No zimiston na wesî, ma weş nêtarnena. Wa maya ma qulda verînonê ho ri bimono." Daha dima her kes vila beno û şuno cayê. Na lûwa ma kî bê omidondê ho no dunya ra şuna. Û asonika ma kî tîya ri qeryena.

* **Wiseynê Xonimi:** Mardumê bol reşber o û rezê ci kî rezo mîyon di en rezê rind o.

NEZANÎYA MA

Îrfan SÎMSERKÎSÎ

Tanî ameyî pê medenîyet
Tanî ameyî pê dîn û ayet
Tanî zî ameyî pê edalet
Ma nîyet nêzana bira, nîyet!

Kam ke ame ma ra va "lo bira"
Ma zereyê xo rakerd yi ver a
Wirdêsanê ma de gwîna sûr a
Ma sîyaset nêzana, sîyaset!

Destê birayan ra ma kişayî
Ma şarê xerîb ra kerd lomeyî
Û ma çi ray zî xo nêameyî
Ma xîyanet nêzana, xîyanet!

Çimê ma kor î, goşê ma ker î
Dîroka xo ra ma bêxerber î
Aye ra ke ma tim zî derbeder î
Ma şîret nêzana bira, şîret!

Antalya, 29.01.2014

ZEW T

Îsmet BOR

A zerrîya to ya ke mi
rê pîroze bî, a zerrîya to
ya ke mi herinda Homa-
yan de hesibnayne, a
zerrîya to ya ke mi rê
hêvîya cuye bî, a zerrîya
ke mi gore pirê heskerdiş bî,
heskerdişo bêtarîf, hesker-
dişo pîroz, aye ez xapênaya!
To ez xapita.

Lakim a zerrî de bê zibil
çiyêk çin bi. Zereyê a zerrî
de bê bêbextîye çiyêk çin
bi...

Nika rîyê to ra ez her kesî
sey zibilî û bêbext vîna...

Ez her kesî ra şikdar a...

Heqê mi esto ke ez rîyê to
ra her kesî wina bivînî? Ney!
Heqê mi çinîk o! La ez se bi-
kerî? Ez nêvana, derdî mi
danê vatiş. Derd û kulê mi...

Derd û kulê mi zaf giran ê.
Zerrîya min a zîzeke nêdebi-
rîyena. Ti vanî, to eşta serê
bizoteyê adirî, qijena. Qij-qija
aye ya...

Wina bi!? Bêbextê!

Na zerrîya zîzeke de sew-

daya sey koyan nîmite bî.
Heskerdişê Hz. Îsayî nîmite
bi. Ti seni çiyîmiş bîya ke na
zerrîya zîzeke bikişî?

To na zerrîya zergûnê
kerde wuşk û biring! To
kerde sip û sîya! To kerde
zik û ziwa!

To dirîye!

To zurekere!

To marê binê şimiyê!

To kulê îxanetî zerrîya mi
de akerdî! Ez nê dejê îxanetî
ya zaf tengezar bîya. Ez zaf
şermayaya. Ez xo ra, însa-
nanê sey to ra şarmayaya...
Ez tek yew zewt dana to
ro!

Eynî sey to bêbextêk
rastê to biyero, ti zerrî bikewî
ey; to bierzî cenet, ti cenet
de zî nêdebirî, ti xo bierzî
adirê eşqê ê bêbextî!...

VÊYWÊ ŞARÎ

Aydin ÇILKANÎ

Xeber ûmê va, "bîya veywê şarî"
Doqê mi şî, çim mi gêrê bî tarî
Dêst ling mi tadiyahê, çaqê mi şikê
Mi va derê, kil kot zerê mi Xatê

Ez şaş bîya, mi nîzûna ez se kîr
Ti vûna se zerrê xwu ez parçe kîr
Ez mirena hela g' ti kuwena mi vîr
Mi nîzûnên her roj tu mî r' bên zehîr

Ti rehet nîya, ti mesud nîya se
Hema zî g' zerê tu mî r' qayîl a se
Bêr mi tu r' akerdow, la ti vûna se
Caverd xwu r' bî, her roj ti mirena se

Bizûn kî roj şîrîn weş hê ma wa ver
Rahar tu xelîtîya awki k' bî naver
Ez waharê pûnces qicûn îb eger
Zerê mi hûnc tu wazena aya hel

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

benik (Sêwregi)
buxrêre (Çinar)
qerxaç (Pilemuriye)
venêr (Pasûr)
venêre (Çêrmûg)
vindêr (Çewlîg)
vindyer (Pali)
vindyêre (Pali)
vinêr (Mîyaran)
vinêre (Pîran)

Kurmancî: benav, benaw,
benawe, binaw, dara belg-
tuj, darbenav, darbenave,
pelemur

Soranî: binav, binaw

Goranî: binawçe, binawçeç,
darçiwaleke, dartofane

Latînî: *Fraxinus*

Tirkî: Dişbudak

CINÎYÊ KURDÎ (1904)

FEMME DE GUERGUER
(Pris d'Adimas)

FEMME DE DERSIM
(Tribu d'origine Persane)

Femme de Guerguer, Femme de Dersim
(Ciniya Gergerije, Ciniya Dêrsimije)

Çime: Album de la Mission de Mésopotamie et
d'Arménie, confiée aux Frères-Mineurs Capu-
cins de la province de Lyon, 1904

AZADÎ

Rojî şinê awon
Tîje bena vîn tarîyan de
Lawikî qalê to kenê mi rê
Heskerdiş beno extîyar
Eşq kişiyeno
Şewanê hepsîyan dê

Azadî kuwena mi vîr
Welat beno meyman
Şibakê xeyalan de
Alişkê mi bi hesran benê hît
Hepsî çay girênenê badê
Û ez çaya hesirî
Lewanê to ra şimena

Asmên çinîk o tîya de
Mîrçikî nêwîçenê sodiran dê
Û berî her dem kişiyenê
Ne yew veng yeno
Ne zî boya welatî
Deyîrê teynatî manenê
Û azadî estanikan de manena
Û azadî estanikan de mirena.

Muhamed Deza BATUR